

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Бурятия

МКУ РУО МО "Кяхтинский район"

МБОУ "Алтайская СОШ"

РАССМОТРЕНО

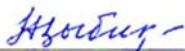
Руководитель ШМО

Лумбунова В. Г.

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора
по УВР

Цыбикова Н.И.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Очирова Н. В.

приказ № 39/5 от «28»
082023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Бурятская литература»

для обучающихся 4 класса

у. Усть-Дунгуй 2023-2024

Тайлбари бэшэг

Гол зорилгонь гурбадахи классай хурагшадые түрэл буриад хэлэн дээрэн бэшүүлжэ, уншуулжа, харилсуулжа хургаха; буриад хэлэн гэхэн наукадай танилсуулха.

Голбодолгонууд хадаа иимэнүүд: фонетическэ болон синтаксическа онсо илгаануудые ехэнхидээ ойлгуулха ёһотой. Энэ ойлгоһон мэдэсэнүүдыень бодото байдал дээрэ хурагшадтаа хэрэглүүлжэ хургаха, зүбөөр, уран гоёор, найруулан уншуулжа, аман хэлээр хэрэглэгдэһэн гү, али бэшэгдэһэн юумээр удхын, логическа талаһаа зүбөөр зохёогдоһон бэе бэтэйгээ холбоотой, бэе бэеһээ дулдыдаһан юрын мэдүүлэлнүүдые зохёолгожо, хэлүүлжэ, бэшүүлжэ хургаха; орфографическа болон сэглэлтын гол түлэб дүримүүдые ойлгуулаад, зүбөөр, алдуугүйгөөр хурагшадые бэшүүлжэ хургаха; үгэнүүдые болон тэдэнэй дүрсэнүүдые аман хэлэндээ литературнаар үгүүлжэ хургаха; хурагшадайнгаа нютаг хэлэнүүдэй алдуунуудые уридшалан мэдэжэ абаад, бодото дээрэн заһаха. Эхин хургуулин багшанар иимэрхүү зорилгонуудые бэлүүлхээ оролдохо болоно.

Дүрбэдэхи класста түрэл хэлэ зааха тодорхой зорилгонууд гэхэдэ:

1. Түрэл хэлын үзүүлжэ байхадаа, үхибүүдэй ухаан бодолые хүгжөөхэ, баяжуулха.
2. Хурагша бүхэниие зүбөөр, уран гоёор, удхыень ойлгон уншаха дадалтай болгохо.
3. Түрэл арадай ёһо заншалнуудые болон сэсэн мэргэн хургаалнуудые ойлгуулха.
4. Эхэ орондоо, түрэлхэн тоонто нютагтаа, түрэл хэлэндээ, арад зондоо, бэшэшье үндэһэтэндэ дуратайгаар хүмүүжүүлхэ.
5. Хурагшадай аман хэлэлгы хэшээл бүхэндэ баяжуулангаа, тэдэниие эли тодоор, литературна хэлэн дээрэ хэлүүлжэ, һанал бодолыень алдуугүйгөөр, сэбэр гоёор бэшүүлжэ хургаха.
6. Уран зохёол сэдхэлээрээ мэдэрхэ, ойлгохо, зохёолой дүрсэ байгуулан аргануудые таниха, тухайлан бодомжолхо зохёохы дадалнуудые хүгжөөхэ.
7. Хүүгэдэй поэтическэ шагналта (поэтический слух), уран һайханда нарин хандалга (художественный вкус) хүгжөөлгэ.
8. Байгаалин гоёһайханиие, оршон ажабайдалые мэдэрэн ажаглаха, сэгнэхэ шадабари хүгжөөхэ.
9. Хэмжээгээрээ ехэ багашье, удхаараа хүнгэн хүндэшье зохёолнуудые гүнзэгыгөөр ойлгохо дадал хүгжөөхэ.
10. Сэдэбээрээ (темэ), жанраараа элдэб зохёолнуудые уншуулжа, хурагшадай мэдэхэ юумэ (кругозор) үргэдэхэжэ, тэдэнэй эстетическэ, познавательна дүршэл үргэн болгохо.

Р.С. Дылыковагай зохёон «Буряад хэлээр эхин хургуулийн Програма» дээрэ үндэһэлэгдөө. 4-хи классай хурагшадай хэрэглэхэ номууд: авторнуудын: Р.С.Дылыкова, Т.Б.Базаргуруева, Д.Б.Дугарова «Буряад хэлэн»: 4 класс, Улан - Үдэ, «Бэлиг», 2012г.

Програма бэлүүлхын тулада 4 -дэхи класста 1 час, жэл соо 34 час.

Программын удха.

Түрэлхи хэлэ, түрэхэн дайда- (4ч) Удха сэсэн аман зохёол -(6ч) Россиин арадай онтохонууд-(2 ч) Үбгэн бүүрал үбэлнэй (5 ч) Арадай Баатар Гэсэр-(2ч) Сагаалган-(2ч) Уран зохёолшод үхибүүдтэ-(7 ч) Уран шүлэгэй долгин дээрэ-(3ч).

Нуралсалай тематическа түсэблэлгэ

№	Бүлэгүүд болон темэнүүд	саг
1	Түрэлхи хэлэн, түрэхэн дайда-	4
2	Арадай аман зохёол	6
3	Россиин арадай онтохонууд-	2
4	Үбгэн бүүрал үбэлнэй	5
5	Арадай Баатар Гэсэр	2
6	Сагаалган	2
7	Айлшан хабар	3
8	Уран зохёолшод үхибүүдтэ-	7
9	Уран шүлэгэй долгин дээрэ	3
		34ч

Метапредметнэ, предметнэ ба өөрын хүгжэлтын (личностно) дүнгүүд

4- дэхи классай хурагшадай литературна уншалгаар шадабаринууд:

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты) -өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгохо (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, **бэшмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо**).

Бээ гуримшуулаад ябах шадабари (регулятивные УУД):

- багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха;
- хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо;
- юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ (прогнозировать);
- өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон тусхай

критеринүүдээр шалгаха;

- багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.

Орион тойрониё шудалха шадабари(познавательные УУД):

- номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо);
- зураг хаража гү, али текст уншажа асуудалнуудта харюу олохо;

- багшатая болон нүхэдтээ хамта дүн гаргах;
- текстын удха дамжуулха.

Харилсаха шадабари(коммуканитивные УУД):

- уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.
- хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо;
- классайнгаа үхибүүдтэй, багшатая яагаад ажалаа эмхидхэхэ, ямар журамуудые сахиха

тухайгаа хэлсэхэ;

- хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тийхэдээ олон ондоо « тушаал» бэе дээрээ абаха: ударидагшын, даабари дүүргэгшын, бэшээшын г.м.

Литературна уншалгаар шадабари (предметные результаты):

Зүбөөр, нэгэ жэгдээр, уранаар, бүхэли үгэнүүдээр уншалга.

Хүшэр үгэнүүдые үенүүдэрнь уншалга. Багшын хөөрэхэе, уншаһые шагнажа һураха. Үгэнүүдые или тодоор үгүүлхэ, үгэ соохи түргэн, удаан аялгануудые, дифтонгнуудые, хату ба зөөлэн хашалгануудые алдангүй уншалга. Мэдүүлэлэй һүүлэй интонации сахиха.(Һуралсалай жэлэй һүүлдэ 60 - 70 үгэ уншаха болоно.

Уншаһан зохёолоор табигдаһан асуудалнуудта харюу үгэхэ, өөрынгөө хараһан юумэн тухай хөөрэхэ. Багшын туһаламжаар текст хубинуудта хубааха, уншаһан рассказ болон онтохоной удха өөрынгөө үгөөр хөөрэхэ, текстдэ үгтэһэн зурагаар хөөрэхэ. Болоһон ушар, үйлэ хэрэгүүдые, үйлэдэгшэ нюурнууд, байгаалиин үзэгдэлнүүдые харуулһан үгэнүүд ба хэһэгүүдые текст соһоо багшын туһаламжаар олохо, илгахэ. Онтохон, рассказ, шүлэгүүдэй хоорондохи илгаа ойлгожо шадаха

Программын каледарна-тематическэ түсэблэл

№	Темэ	Часай хубаари	Ажаябуулгын янза	Һара, үдэр	Тэмдэг лэлнүүд
Турэлхи хэлэн, турэнэн дайда. 4					
1	Буряад хэлэмнай.	2	Һуралсалай номтой танилсалга. шүлэгтэй танилсалга, удхыень ойлгожо абаха		
2	Буряад орон.	2	Оролто хөөрөөн		
3	Байгал далай - манай баялиг. Байгалаа гамная!	2	Шүлэгтэй танилсалга.		
4	Сэсэгэй үнэр. Ой модоной аша туһа.	2	Ой модон ямар аша туһатайб, яжа тэрэниие хамгаалхаб гэнэн ойлгосо		
Арадай аман зохёол 6					
5	Таабаринууд.	2	Оролтохөөрөөн Шүлэгтэй танилсалга.		
6	Онһон үгэнүүд. Үрээлнууд.	2	Онһон үгэнүүдые уншаха. Удхыень тайлбарилха.		
7	Үнэгэнэй хани нухэсэл.	2	Онтохо уншаха,		
8	Гурбалдайн гурбан сэсэн.	2	удхыень ойлгожо абаха ,		
9	Шадамар Шалхагар хоёр.	2	уншалгын дадал		
10	Ангуудай суглаан.	2	хүгжөөхэ		
Россиинарадуудай онтохонууд 2					
11	Эгэшэ Алёнушка ба дүү Иванушка.	2	Онтохо уншаха,		
12	Могой хүн хоёр. Асуудалнуудта харюу.	2	удхыень ойлгожо абаха. Уран гоёр уншалга Хүгжөөхэ		
Үбгэн буурал убэлмнай 5					
13	Үбэл. Ч - Р Намжилов	2	Шүлэгтэй танилсалга.		
14	Соохорхон инзаган . Ц. Шагжин	2	Удха дээрэнь ажал ябуулха. Уран гоёр уншалга хүгжөөхэ		
15	Саһаханууд . Г. Чимитов	2			
16	Ёлко. Г. Чимитов	2			
17	Жабар Үбгэн. Г. Чимитов	2			
Арадай Баатар Гэсэр 2					

18	Тэнгэришуулэй хоорондохи дайн. Баатарай газар дээрэ түрэлгэ.	2	Онтохо уншаха		
19	Нюхата-Нюургай гэжэ нэрэ хүбүүндээ үгтэбэ. Баатар бээ бээлжэ, Гэсэр боложо тодорбо.	2	Уншаха, удхыень тайлбарилха. Түсэб табиха. Уншалга. Удха дээрэ ажал. Текст уншаха. Шэнэ темэтэй танилсалга.		
Сагаалган 2					
20	Сагаалганай тобшоходон туухэ. Сагаалганай магтаал.	2	Шэнэ темэтэй танилсалга. Сагаалган тухай хөөрэлдөөн.		
21	Сагаалган.	2			
Айлшан хабар 3					
22	Хабар. Д. Улзытуев.	2	Шүлэгтэй танилсалга. Удха дээрэнь ажал ябуулха. Уран гоёор уншаха.		
23	Ашата эжы. Н. Цынгуюев	2			
24	Эжы. Ц. Бабуева	2			
Уран зохёолшод үхибүүдтэ. 7					
25	Үнэгэн шоно хоёр. Г. Чимитов	2	Авторнуудай зохёохы замтай танилсалга.		
26	Залхуу Шагдар. Ц. Б. Бадмаев	2			
27	« Гэмтэй бэшэб ...» Г. Бадмаева	2			
28	Табан потроной тангариг нюуса Ч. Цыдендамбаев	2	Уншаха, удхыень тайлбарилха. Түсэб табиха. Уншалга. Удха дээрэ ажал.		
29	Һайнай узэглэл . Э. Дугаров	2			
30	Һайрхуу Бороо (басни) Э. Дугаров	2			
Уран шүлэгтэй долгин дээрэ.					
31	Наран ба хүүгэд. Ц. Цыремпилов	2	Шүлэгтэй танил- салга. Удха дээрэнь ажал ябуулха. Уран гоёор уншаха.		
32	Улаалзай. Б. Базарон	2			
33	Сэсэгүүдэй духэриг . Г. Дашабылов	2			
34	Наранай туяа. Б. Абидуев	2			